

บทที่ 2

ชีวิตและงาน ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์

การศึกษาทำความเข้าใจธรรมชาติ เป้าหมายและคุณค่าของมนุษย์ และแนวคิด เรื่องเสรีภาพในการเลือกดำเนินชีวิตของมนุษย์ในวรรณกรรมของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจในประเด็นต่างๆดังที่ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการศึกษาไว้ดังนี้

1. ชีวิตและผลงาน ของ'รงค์ วงษ์สวรรค์
2. ค่านิยมและสภาพสังคมที่มีอิทธิพลต่องานวรรณกรรม ของ'รงค์ วงษ์สวรรค์
3. โลกทัศน์ของ'รงค์ วงษ์สวรรค์

2.1 ชีวิตและผลงาน ของ'รงค์ วงษ์สวรรค์

'รงค์ วงษ์สวรรค์ เกิดเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2475 ที่ตำบลคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท บิดารับราชการตำแหน่งวิศวกรกรมชลประทาน สมรสกับสุมาลี ตระการไทย มีบุตรสองคน คือวงคำเลิง และสเริงรงค์ วงษ์สวรรค์ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ศึกษาชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนโพธารามวัฒนาเสนีในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เรียนมัธยมต้นที่โรงเรียนอานาตอลี จากนั้นเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แต่ลาออกก่อนจบการศึกษา

ชีวิตในช่วงต้น'รงค์ อาศัยอยู่ที่โพธารามโดยได้รับการดูแลและอบรมจากยาย 'รงค์ ทำงานช่วยเหลือครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก โดยช่วงที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาที่ 1-2 นั้น เขาได้ช่วยแม่หาเงินมาจุนเจือครอบครัว โดยแม่จะทำท็อฟฟี่ ทำถั่วชุบเคลือบน้ำตาลใส่หลอดเกลียวใส่กรวยแล้วห่อกระดาษแก้วให้เขานำไปขายที่โรงเรียน จนกระทั่งเรียนอยู่ชั้นมัธยม เมื่อโรงเรียนปิดภาคเรียน เขาก็จะกลับบ้านไปช่วยแม่หาบแดงโมขายเป็นประจำ ต่อมาหลังช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง บ้านเมืองอยู่ในสภาพการขาดแคลน'รงค์ ต้องดิ้นรนหาเงินยังชีพด้วยวิธีการต่าง ๆ และที่เขาทำเป็นประจำคือ การเร่ขายบุหรี่ยี่สิบมวนด้วยกลีบบัวซึ่งเป็นบุหรี่ยี่สิบมวนที่มาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสงบใหม่ ๆ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเลวร้ายลงสภาพเศรษฐกิจ ของกินของใช้ก็ขาดแคลนไปแทบทุกอย่าง ทั้งข้าวสาร ยารักษาโรค น้ำมันโดยเฉพาะสินค้าที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ที่แม่จะหาซื้อได้ยากอยู่แล้ว ก็ยังต้องกักตุนไว้สำหรับกองทัพญี่ปุ่นอีกด้วย และมีพ่อค้าคนไทยบางส่วนได้กักตุนสินค้าไว้เพื่อเก็งกำไร พ่อค้าที่ได้ผลประโยชน์

ในครั้งนี้เรียกว่า เศรษฐีสงคราม เพราะร่ำรวยไปตาม ๆ กันจากเหตุนี้ ในขณะนั้น 'รงค์ วงษ์สวรรค์ อาศัยนอนอยู่ที่ตลาดนานา ช่วงนั้นมีผู้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น เริ่มมีนักเลงประจำถิ่น โดยเฉพาะแถว บางลำพู เขาเองก็ต้องปรับตัวไม่ให้ใครรังแก พร้อมกันนั้นก็ต้องดิ้นรนให้ชีวิตรอดจากความทุกข์ยากยามสงครามด้วยการรับจ้างทำงานสารพัดเท่าที่เด็กนักเรียนอายุ 13 ปี จะทำได้

การอ่านวรรณกรรมไทยโบราณให้พ่อและยายฟัง ประสบการณ์ตั้งแต่วัยเด็กนั้นได้กลายเป็นวัตถุดิบและเป็นพลังในการเขียนหนังสือของเขามาตั้งแต่เป็นเด็กนักเรียน เขาเริ่มนำประสบการณ์ชีวิตมาเขียนเป็นเรื่องสั้นส่งไปยังหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ตั้งแต่เรียนหนังสืออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และหลังจากนั้นเขียนเรื่องลงพิมพ์เผยแพร่ในจุลสารของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาโดยได้รับแรงบันดาลใจในการใช้ภาษามาจาก วิศว์ สุทธิเสถียร นักเขียนผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บุกเบิกแนวการเขียนด้วยสำนวน “สวิง” ที่ไม่เหมือนนักเขียนอื่น ๆ ในยุคนั้น

หลังจากลาออกจากโรงเรียนแล้วพ่อเห็นว่าเขาไม่มีงานทำจึงมอบรถยนต์ให้ลำหนึ่งเพื่อใช้ประกอบอาชีพเมื่อสอบผ่านการเป็นนายท้ายเรือของกรมเจ้าท่า จึงเริ่มงานเป็นนายท้ายเรือโยงจากบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี หลังจากทำงานอาชีพนายท้ายเรือโยงอยู่ระยะเวลาหนึ่ง 'รงค์' ได้มีโอกาสรู้จักกับ ม.ร.ว.จิระเดช กฤดากร ซึ่งมีสัมปทานป่าไม้อยู่ที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 'รงค์' จึงไปทำหน้าที่คนคุมปางไม้อยู่ที่นั่นเป็นเวลาสองปี ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพฯ

เมื่อกลับมาอยู่กรุงเทพฯ ในหนนี้ เขาได้พบกับ ประถมภ์ ประภาสโนบล ซึ่งได้ชวนให้ไปแสดงภาพยนตร์เรื่อง ชั่วฟ้าดินสลาย จากบทประพันธ์ของ “เรียมเอง” ในบทพระรอง เมื่อว่างจากการแสดงภาพยนตร์ 'รงค์ วงษ์สวรรค์' ได้ ไปเป็นนายแบบภาพประกอบเรื่องในนิตยสารของบริษัทไทยพาณิชย์การ ซึ่งที่นี้เองที่เขาได้รู้จักกับ ม.ล.ด้อย ชุมสาย ตากล้องภาพ nude ที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ม.ล.ด้อย ชุมสาย เป็นคนสอนเรื่องการถ่ายภาพให้แก่เขาและได้พาไปพบกับนายประหยัด ศ.นาคะนาท และ ประมูล อุณหูรูป นักหนังสือพิมพ์และนักเขียนที่มีชื่อเสียงของหนังสือพิมพ์ในเครือของบริษัทไทยพาณิชย์การ

ใน พ.ศ. 2497 'รงค์ วงษ์สวรรค์' มีโอกาสทำงานที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐในตำแหน่งคนตรวจรูป และได้ใช้ความรู้เรื่องการถ่ายภาพตระเวนไปถ่ายภาพด้วยแฟลชแปลก ๆ ในที่ต่าง ๆ แล้วนำมาเขียนคำบรรยายเพื่อพิมพ์เผยแพร่ต่อผู้อ่าน และต่อมาอีกไม่นานเขาก็เริ่มเขียนคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ชื่อคอลัมน์ รำพึงรำพัน โดย “ลำพู” และด้วยสำนวนภาษาที่แปลกไปจากนักเขียนคนอื่น ๆ ทำให้คอลัมน์ รำพึงรำพัน โดย “ลำพู” ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก และนี่เป็นจุดเริ่มการเป็นนักเขียนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีอิทธิพลต่อนักเขียนรุ่นหลังในเวลาต่อมา

ในปี พ.ศ. 2503 'รงค์ วงษ์สวรรค์ จัดพิมพ์หนังสือเล่มแรกของเขาออกมาชื่อ หนาวผู้หญิง หนังสือเล่มนี้ทำให้ชื่อเสียงของเขาได้รับการกล่าวขานในหมู่นักอ่านจำนวนมาก จากนั้นก็มีหนังสือรวมเล่มออกมาอีก เช่น เจ้าอารมณ์ ไฟฉาย สนิมสร้อย ฯลฯ ซึ่งได้รับการต้อนรับจากนักอ่านเป็นอย่างดี ในปีพ.ศ. 2506 'รงค์ ได้เดินทางไปสหรัฐอเมริกาในฐานะผู้สืบทอดต่างประเทศของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดอย่างใหญ่หลวงในสหรัฐอเมริกา เป็นเวลานานกว่า 4 ปี และได้ส่งต้นฉบับมาพิมพ์ ในหนังสือสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์อย่างสม่ำเสมอ และเมื่อกลับมาเมืองไทยแล้ว ได้นำประสบการณ์ซึ่งถือว่าใหม่มากในสังคมไทยมาสร้างสรรค์ผลงานเขียนออกมาเป็นจำนวนมาก แต่ละเล่มล้วนแต่ได้รับความนิยมอย่างมาก ไม่นานหลังจากนั้น 'รงค์ จึงคิดริเริ่มในการออกนิตยสาร เพื่องนกรรายเดือน แต่ติดขัดเรื่องกฎหมายการเมืองบางประการจึงได้คิดซื้อหนังสือที่มีชื่อเป็นเดือนและมีสร้อย เช่น พฤษภาคม อุไร, กันยายน นลิน พศจิกายน ชารี เป็นต้น

ต่อมา 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ได้ผลิตงานเขียนออกมาอย่างต่อเนื่องมีทั้งประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย บทความ ปกฉะ รวมเล่มประมาณ 100 เล่ม ล้วนเป็นงานที่เป็นผลสะท้อนให้เห็นความจริงในสภาพสังคมและมุมมองความคิดของเขาเองอย่างมีเอกเทศ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ เสียชีวิตจากอาการเส้นเลือดในสมองแตก เมื่อเวลา 18.05 น. ของวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2552 ณ โรงพยาบาลเทพปัญญา จังหวัดเชียงใหม่ สิริอายุได้ 76 ปี

ในปี พ.ศ. 2528 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ได้รับการยกย่องจากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยให้เป็นหนึ่งในจำนวนนักเขียนเรื่องสั้นดีเด่นเนื่องในวาระครบรอบ 100 ปี เรื่องสั้นไทย เรื่องสั้นที่ได้ลงพิมพ์ชื่อ “แจ้งใบตอง ผู้ยิ่งใหญ่แห่งสวนกล้วย” และได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ในปี พ.ศ. 2538

ดังที่จะได้เห็นในบทความประกาศยกย่องเชิดชูจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ดังนี้

2.1.1 การประเมินคุณค่าผลงานวรรณกรรมของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์

'รงค์ วงษ์สวรรค์ เป็นนักเขียนที่มีผลงานหลากหลายประเภทนับตั้งแต่ข้อเขียนบรรยายภาพคอลัมน์ในนิตยสาร เรื่องสั้น นวนิยาย และงานเขียนปกฉะอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีงานเขียนร้อยแก้ว ที่มีลักษณะลีลาของร้อยกรองปลอดฉันทลักษณ์หรือร้อยกรองรูปแบบอิสระปรากฏอยู่เป็นช่วงสั้นๆ ในนวนิยายบางเรื่อง ด้วยผลงานหลากหลายประเภท ชื่อเสียงของ'รงค์ วงษ์สวรรค์ เริ่มเป็นที่สนใจของผู้อ่าน เมื่อเขาเขียนคำบรรยายประกอบภาพชุด ขยากชีวิตจากกองขยะ ธารน้ำคร่ำ และเจ้าอารมณ์อันขุ่นมัว (2501) ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของเขาที่หนังสือ

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ คำประกอบภาพชุดนี้ต่างไปจากงานเขียนทำนองเดียวกันในระบอบนั้นอย่างเด่นชัด มีความจริงใจและความสะท้อนอารมณ์ของผู้เขียนในเรื่องที่เขาเขียน ซึ่งผู้อ่านสัมผัสได้และเกิดความรับรู้ร่วมในอารมณ์นั้น จึงเกิดความรู้สึกประทับใจและซาบซึ้งในภาพ ถ้อยคำ และเรื่องราว คุณลักษณะประการสำคัญนี้ยังสืบเนื่องต่อมาในงานของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ จนถึงปัจจุบัน นั่นคือ ความจริงใจและความเข้าถึงอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาเรื่องราวที่เขาเสนอต่อผู้อ่าน

โดยทั่ว ๆ ไป ผู้อ่านและนักวิจารณ์วรรณกรรมมักจะกล่าวถึงลักษณะเด่นในเชิงภาษาของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ว่าเป็นการสร้างสรรคทางภาษาที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นพิเศษดังเช่นที่ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่า 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ใช้ภาษาอย่างนักเลงภาษาจริง ๆ จะใช้คำที่เคยให้สภาพต่ำที่สุดในที่ที่สูงที่สุดก็ได้ จะใช้คำที่เคยใช้แต่โบราณในจังหวะที่เกี่ยวกับสมัยใหม่ที่สุดก็ได้

ลักษณะเด่นดังกล่าวนี้เป็นที่ประจักษ์ชัด และส่งอิทธิพลอย่างมากต่อผู้อ่านและนักเขียนอื่นๆ ทั้งในรุ่นเดียวกันและรุ่นต่อมา จนกลายกลายเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่าสำนวนภาษาของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ นั้นสามารถลอกเลียนแบบได้ไม่ยาก และกล่าวกันว่านักเขียนบางคนสามารถเขียนได้เหมือนหรือคล้ายคลึงกับเขา แต่ในความเป็นจริงแล้วคุณสมบัติสำคัญของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ที่ไม่มีนักเขียนคนใดสามารถลอกเลียนได้ คือ ประสบการณ์ชีวิตและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประสบการณ์ของคนอื่น ๆ ที่เขาได้พบ ความจริงในการถ่ายทอดประสบการณ์หรือการสะท้อนภาพชีวิตของเขาจึงโดดเด่นออกมา จากงานวรรณกรรมลักษณะเดียวกันของนักเขียนอื่น ๆ ตัวอย่างแรกสุดคือ งานชุด ขยากชีวิตจากกองขยะ ที่ทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงชอกมุนหนึ่งของสังคมเมืองหลวงที่เราได้ละเลย เหมินเฉยหรือทอดทิ้งมานานและแม้ว่าเราอาจมิใช่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงในความทุกข์ยากเหล่านั้น แต่การละเลยเพิกเฉยต่อความทุกข์ยากคับแค้นของเพื่อนร่วมชาติร่วมสังคมก็เสมือนต้องร่วมรับผิดชอบในสภาพที่เกิดขึ้นนั้นด้วย ภาพที่เราเคยเห็นแต่มองผ่านไป จึงถูกนำมาวางแผ่ย้าเตือนให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในฐานะของเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก

แต่ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ก็มีได้คาดคั้นหรือประมาณว่าเป็นความผิดของผู้ใด เขาเพียงแต่เสนอความเป็นจริงในมุมมองที่เราไม่ได้คำนึงถึงมาก่อน และแม้แต่ตัวเขาเองก็อาจจะมิได้ตั้งใจจะทำหน้าที่นั้นดังที่เขาเคยกล่าวว่า

ผมชอบร้องทุกข์แทนคนอื่น อย่างแมงดาที่ดี โสเภณีที่ดี เป็นคนไม่มีปากเสียง จนถูกประณาม ตลอดเวลา มีใครพยายามจะมองพวกนี้ในแง่ดี หรือในแง่เป็นมนุษย์เป็นคนและเพราะผมรู้จัก แมงดาที่ดี โสเภณีที่ดีมาก ๆ ทำให้เราเข้าใจความเป็นคนของเขา ที่จะมาพูดประโยคเก่า ๆ ว่า ทุกคน ไม่ได้เจตนากระทำความชั่ว ผมว่าเป็นเรื่องแก้ตัวด้วยซ้ำ

ไป แต่จริง ๆ โชคชะตาของชีวิตมันกดดันที่ ถูกบังคับให้เคลื่อนไหวไปตามสภาพสังคม
มันรุนแรงมากกว่านั้น แต่คนพวกนั้นไม่มีปากหรือมีปากก็พูดไม่เป็น ('รงค์ วงษ์สวรรค์,
2549, น. 83)

ในงานเขียนระยะต้น ๆ ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ตัวละครของเขา มักเป็นโสเภณี เด็กรับใช้
ในช่องโสเภณี แมงดาหรือนักเลงคุมช่อง คนขี้เมา คนจรจัดเสเพล คนขายข้าวแกง คนขัดสนยากจน
คนขาดการศึกษา ฯลฯ ฉากภาษา บทสนทนา ตลอดจนน้ำเสียงของเรื่องที่เขาเขียน จึงสอดคล้องกับ
บุคลิกของตัวละครที่เขานำเสนอ ทำให้ดูเหมือนกับว่า นอกจากการที่เขาเขียนถึงเรื่องหรือแง่มุมที่
สังคมไม่อยากจะเปิดเผยหรือรับรู้แล้ว ภาษาของเขายังห่างไกลจากภาษามาตรฐานที่เคร่งครัดเรื่อง
แบบแผน ความสุภาพเรียบร้อย ไม่ขัดต่อศีลธรรม ตามที่ยกย่องกันว่าเป็นเรื่องดีและภาษาที่
เหมาะสม แต่ในแง่การสร้างงานวรรณกรรมแล้ว แน่แน่นอนว่าการที่เขาแหวกวงล้อมของเนื้อหาและ
ภาษาออกไปได้เช่นนั้น ก็คือการสร้างงานวรรณกรรมที่ตรงตามคุณสมบัติหลักของวรรณกรรม
สมัยใหม่ เช่น นวนิยาย หรือเรื่องสั้นที่เน้นความสมจริงและความมีชีวิตชีวา ตัวละครของ
'รงค์ วงษ์สวรรค์ จึงมีทั้งชีวิตและความลึกซึ้งจริงจังที่ทำให้ผู้อ่านจดจำประทับใจ และคุณลักษณะนี้
ยังปรากฏสืบเนื่องต่อมาในงานเขียนอื่นๆ ของเขาด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม 'รงค์ วงษ์สวรรค์ มิได้เขียนถึงแต่เฉพาะตัวละครในกลุ่มบุคคลที่แปลกแยก
ไปจากคนส่วนใหญ่ของสังคมเท่านั้น แต่เขายังเขียนถึงคนทั่วไปทั้งในสังคมเมืองและชนบท ดัง
งานชุด เสเพลบอลชาวไร่ ผู้มีเยื่อในหัวใจ ฯลฯ ตัวละครจากชนบทในเรื่องเหล่านี้ ของ
'รงค์ วงษ์สวรรค์ แม้จะมีกลิ่นอายของต่างประเทศอยู่บ้าง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า เขามิได้สร้างสรรค์
บุคลิกตัวละครเหล่านี้ให้มีชีวิตชีวา และมีบุคลิกลักษณะอย่างที่เราจะพึงเห็นได้ไม่ยากนักในชนบท
ไทย อาจกล่าวได้ว่า 'รงค์ วงษ์สวรรค์ เขียนถึงคน อย่างที่เป็นคนมีชีวิตเลือดเนื้อจริง ๆ มิใช่ตุ๊กตา
หรือหุ่นที่ถูกเชิดชักตัวละครของเขาจึงเดินปะปนอยู่ทั่วไปและใกล้ ๆ ตัวเรานั่นเอง ความเป็นตัวของ
ตัวเองในการสร้างงานวรรณกรรมของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ปรากฏเด่นชัดมากและปรากฏในงานเขียน
ทุกประเภทของเขา ดังเช่นเมื่อเขาเขียนชุดใต้ถุนป่าคอนกรีต อันเป็นเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตเมื่อ
เขาอยู่สหรัฐอเมริกา (2506-2510) ลักษณะงานประเภทที่เรียกว่าไพรซ์นิยายหรือการเล่าถึงชีวิตต่าง
แดนของเขาก็มีเอกลักษณ์ที่ทำให้ผู้อ่านกล่าวขวัญถึง เพราะได้เปิดเผยถึงสภาพความเป็นจริงของ
ชีวิตจากมุมมองและโลกทัศน์แปลกใหม่ ไม่เคยมีใครทำมาก่อน ตัวละครทั้งที่มีจริงและสร้างขึ้น
ตลอดจนฉากและบรรยากาศของเรื่องจึงดึงดูดใจผู้อ่านให้ติดตามดังที่ปรากฏในเรื่อง ใต้ถุนป่า
คอนกรีตที่บรรยายถึงภาพชีวิตของคนอเมริกา

เอียน จีไม่เห็นชั้น เขาสบถและคำทอความแพงในอเมริกา โรงพยาบาลอยู่
ห่างบ้านได้ทุนของเราเพียงสองช่วงตึก แต่เราไม่สามารถจะเดินเข้าไปในนั้นได้ ถ้าไม่มี
เงินหรือไม่มีกรรมธรรม์ประกันสุขภาพ บัดชบ-ในประเทศแห่งเสรีภาพ คนอเมริกันและ
ใครก็ตามมีเสรีภาพฟุ่มเฟือยถึงว่านุงไบไม่บนถนนก็ได้ แคลโรลล์ โคด้า-นางระบำที่อพ
เลสส์คนแรกชนะคดีในศาลและได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพเปลี่ยยกได้ โดยที่ใคร
จะแตะต้องหล่อนไม่ได้ ฟิ เช็กซวล ลิก-จดทะเบียนได้ถูกต้องตามกฎหมาย นั่นหมายถึง
เสรีภาพทางการเปลี่ยนกามรส คนบ้ากัญชา (ซึ่งประกอบด้วยหนุ่มและสาวในวัยเรียน
นายแพทย์ทนายความและคนในหลายแขนงอาชีพ) เรียงร้องให้การสูบกัญชาเป็นสิทธิ
ของมนุษยชน นักเรียนมหาวิทยาลัยสามารถตะโกนคำทบวงการสืบราชการลับที่มี
นโยบายแทรกแซงกับสิทธิส่วนบุคคลบนเวทีละคร-บทเจรจาของละครแจกแจกถึงอวัยวะ
สืบพันธุ์และการประเวณีได้ดีด้วยภาษาที่คนมียางอายไม่พูดกัน วงการอ่านและเขียน
วรรณกรรมประเภทวิจิตรลามาก และลามก พิมพ์จำหน่ายอย่างเปิดเผย เสรีภาพทาง
การเมือง ใครทุกคนถ้าอยากถากถางประธานาธิบดีประมุขของประเทศ ก็ย่อมทำได้ตาม
อรรถาธิบาย ทั้งในห้องส้วมหรือที่สาธารณะหรืออยากทำอะไรอื่นอีกเพื่อบรรเทาเกลี้ยกล่อม
ทำได้ทั้งนั้น ช่างเป็นประเทศที่ให้เสรีภาพฟุ่มเฟือย แต่เบื้องหลังความฟุ่มเฟือยนั้นคน
อเมริกันหรือใครก็ตามที่ยากจนไม่มีสิทธิป่วยไข้

ความจนน่ากลัวและร้ายกาจ มันบีบรัดให้เราหิวมากกว่าที่ควรหิวหนามากกว่า
ที่คนอื่นเขาหนาว และคลั่งแค้นชีวิตเกินกว่าจะหวนนึกถึงเหตุผลของกรรม
('รงค์ วงษ์สวรรค์, 2534, น. 52)

งานเขียนของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ให้ทั้งความเพลิดเพลิน ความอภิมมิตด้วยการใช้ถ้อยคำ
สำนวนภาษา ภาพพจน์ และการพรรณนาให้เห็นความงามในความไม่งาม ความดีในความชั่ว ความ
ไม่งามในความงาม ความชั่วในความดี โดยให้ความสำคัญหรือคุณค่าแก่สิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งมี
แอบแฝงเร้นอยู่ เช่น ความบันเทิงใจ ความจริงใจ มิตรภาพ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ความ
เมตตาปราณีที่สำคัญ คือความสามารถในการรับรู้ความงามที่ลึกซึ้งมากกว่ารูปธรรมหรือวัตถุเพื่อให้
ผู้อ่านได้ตระหนักว่าชีวิตนั้นเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่มีความหลากหลายซับซ้อน ชี้ให้เห็นว่า
คุณค่าของชีวิตอยู่ที่ความงามและความดีอันเป็นการสืบทอดทางความจริงที่ว่า ไม่มีความสมบูรณ์
ในสรรพสิ่ง

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษางานของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ก็คือ ความรับผิดชอบของ
ผู้เขียนทั้งในการสร้างสรรค์เชิงภาษาและเนื้อหาของงาน ข้อถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นนี้ ในมุม

กลับแสดงให้เห็นถึงคามมีชีวิตของงานเขียนของเขาทั้ง ๆ ที่เขาไม่เคยอ้างตนว่าสะท้อนภาพสังคม เพื่อแก้ไขสังคมหรือเพื่อประโยชน์อื่นใด หากแต่เป็นงานของเขาเองที่แสดงตัวตนออกมาอย่างชัดเจน ผ่านลีลาภาษาที่มีเอกลักษณ์และขณะเดียวกันก็สะท้อนถึงความมั่นคง ความมั่นใจและจริงใจของผู้เขียน ในการที่ได้ต่อสู้และยืนยันในสิ่งที่เขาเขียน วิธีที่เขียนโดยไม่สะทกสะท้านต่อเสียงกล่าวหาวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ แต่ในลักษณะเช่นนี้เราจะกล่าวว่า ผู้เขียนไม่รับผิดชอบในงานของตนหาได้ไม่ 'รงค์ วงษ์สวรรค์' เองเคยกล่าวไว้ในครั้งหนึ่งว่า “ยิ่งอายุมากขึ้นยิ่งเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ก็ยังมีพันธะกับสังคมมากขึ้น” ('รงค์ วงษ์สวรรค์', 2549, น. 106) งานของเขาจึงมีลักษณะเป็น บันทึกลังคม ที่เคลื่อนไหวและมีสีสันแพรวพราว สมดังที่ว่าหน้าที่ของวรรณกรรมคือ บันทึกสังคมตามพันธกิจแห่งวรรณกรรม หากแต่บางที่ผู้อ่านของเขาเองจะต้องเป็นผู้ที่บรรลุมิติภาวะตามควรจึงจะสามารถเข้าใจเนื้อหาที่บันทึกผ่านลีลาอันซับซ้อนและบางครั้งก็มีชั้นเชิงการประชดเสียดสีที่ต้องตีความประกอบด้วย ดังที่เขาเคยกล่าวว่า ‘การที่ใครก็ตามจะพูดถึงความจนบนหน้ากระดาษให้มันปวดร้าว จะต้องรู้จักชีวิตคนรวยให้มาก...คุณจะไม่ปวดร้าวเท่าที่ควรเลย ถ้าคุณพูดแต่ว่าคนจนกำลังหิวแต่คุณไม่บอกว่าคนรวยกำลังกินอะไร’

วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2538 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ 'รงค์ วงษ์สวรรค์' เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

ผลงานของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์' เรียงตาม ปีที่พิมพ์ดังนี้

1. หนาวผู้หญิง (มกราคม)	2503
2. เล้าอารมณ์ (พฤษภาคม)	2503
3. ไฟฉาย (มิถุนายน)	2503
4. สนิมสร้อย (มีนาคม)	2504
5. บนถนนของความเป็นหนุ่ม (กันยายน)	2504
6. สนิมกรุงเทพ (ธันวาคม)	2504
7. ปีกเป่ากับจุฬา (เมษายน)	2505
8. บางลำพูสแควร์ (พฤษภาคม)	2505
9. คีนรัก (ธันวาคม)	2505
10. เสเพลบอยบันทึก (พฤษภาคม)	2506
11. พ่อบ้านหนีเที่ยว (สิงหาคม)	2506
12. ใต้ถุนป่าคอนกรีต ขบวนหนึ่ง (สิงหาคม)	2511
13. นักเลง โกเมน (กรกฎาคม)	2511
14. หอมดอกประดวน (กรกฎาคม)	2511

15. นิราศคิบบ (ตุลาคม)	2511
16. เสเพลบอยชาวไร่ (เมษายน)	2512
17. ผู้มีเยื่อในหัวใจ (เมษายน)	2512
18. หัวใจที่มีตีน (สิงหาคม)	2512
19. ใต้ถุนป่าคอนกรีต ขบวนสอง (ตุลาคม)	2512
20. หลงกลืนกัญชา (ธันวาคม)	2512
21. น้ำค้างเปื้อนแดด (กรกฎาคม)	2514
22. ไอ้แมลงวันที่รัก (สิงหาคม)	2514
23. แดง รวี (กันยายน)	2514
24. หนามดอกไม้ (กันยายน)	2514
25. ใต้ถุนป่าคอนกรีต ขบวนสาม (มีนาคม)	2514
26. 00.00 น. (มีนาคม)	2515
27. ปีนตลิ่ง (เมษายน)	2515
28. คลใจภูมริน (ตุลาคม)	2515
29. บ้านนี้มีห้องแบ่งให้เช่า (พฤศจิกายน)	2515
30. บันทึกเผยแพร่ในนิตยสาร PLAYBOY (มีนาคม)	2516
31. สัตหีบ : ยังไม่มีลาก่อน (เมษายน)	2516
32. ตาคลี : น้ำตาไม่มีเสียงร้องไห้ (เมษายน)	2516
33. ชุมทางพลอยแดง (สารคดี) (กันยายน)	2516
34. นาฬิกาสุดท้ายที่ติด	2516
35. กรุงเทพฯ รจนา	2516
36. อเมริกันตาย	2517
37. ลมหายใจของสงคราม (มกราคม)	2517
38. แม่มายบูบง	2517
39. คีตกฤธิ์แสนสันต์	2518
40. 23 เรื่องสั้นของ'รงค์ วงษ์สวรรค์ (หนุ่ม)	2518
41. ไม่นานเกินรอ	2518
42. น้ำตาสองเม็ด (สิงหาคม)	2518
43. ความหวิที่รัก (สิงหาคม)	2518
44. มาเฟียกันชอย	2518

45. ๒๘ คีรีเที่ยงวัน บรันตีเที่ยงคืน ('รงค์ วงษ์สวรรค์ และ"หาน้อย")	2518
46. ดอกไม้ในถังขยะ (มิถุนายน)	2518
47. จากแซมเพญถึงกัญชา	2519
48. จี๊มาชมดอกไม้	2519
49. จากโคนต้นไม้ริมคลอง	2519
50. ถึงป่าคอนกรีต	2519
51. 2 นาฬิกาได้แสงดาวแดง (กุมภาพันธ์)	2519
52. ปักกิ่ง-กรุงเทพฯ (พฤษภาคม)	2519
53. ชูสีไทเฮา (กรกฎาคม)	2519
54. กัญชาธิปไตย (มีนาคม)	2519
55. ดอกไม้และงูพิษ (กุมภาพันธ์)	2520
56. ยินโทนิค 28 คีรี (มิถุนายน)	2520
57. แอลกอฮอล์เดี่ยว (กันยายน)	2521
58. เบื้องข้างพันเอกณรงค์ กิตติขจร	2521
59. บนหลังหมาแคดส์ทอง (มีนาคม)	2521
60. ผู้ดีน้ำคร่ำ 1 (สิงหาคม)	2521
61. 'รงค์ วงษ์สวรรค์ (หนุ่ม) แสบสันต์ (เมษายน)	2521
62. แงสั่มผักบุ้ง 22.00น. (กรกฎาคม)	2521
63. ผู้ดีน้ำคร่ำ 2 (กุมภาพันธ์)	2521
64. บักหาน้อย ซ้ายปลาข้าวเหนียว	2525
65. สาหร่ายปลายตะเกียบ	2525
66. นิินทากรุงเทพฯ	2527
67. บุหลันลบแสงสุรยา-บรูไน (กุมภาพันธ์)	2527
68. ระบายก้อนเดียว (พฤษภาคม)	2527
69. แมงบาร์	2527
70. ไสยบาบันักบุญในนรก (พฤษภาคม)	2528
71. สามเหลี่ยมในวงกลม (มีนาคม)	2529
72. สารคดีใจโลกาสติค (พฤษภาคม)	2531
73. ครูสีดา (กรกฎาคม)	2531
74. ผกานุช บุรีรำ (ตุลาคม)	2535

75. ดอกไม้คอลลาร์ (กุมภาพันธ์)	2536
76. ระบำนกป่า (ตุลาคม)	2536
77. พุดกับบ้าน (กุมภาพันธ์)	2536
78. ชุมนางป่า (มิถุนายน)	2536
79. 2 นาทีบางลำพู (กุมภาพันธ์)	2538
80. บุษาคณิกเลง (มีนาคม)	2538
81. บาลินีส์ตัดดอกกลิ่นทม (สิงหาคม)	2538
82. พรานล่าอารมณ์ขัน (สิงหาคม)	2538
83. กีกฤทธิ ปราโมชในเงาเวลาของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ (มกราคม)	2539
84. บนถนนอากาศ (มิถุนายน)	2539
85. กินหอมตอมม้วน (พฤษภาคม)	2540
86. นอนบ้านคินนี้	2540
87. ลมบาดหิน	2540
88. ลากปาก (ธันวาคม)	2540
89. เมนูบ้านท้ายวัง	2541
90. เงาของเวลา	2541
91. นิทานนายกรัฐมนตรี (พฤษภาคม)	2542
92. หงา คาราวาน เงา-สีสันของแดด (มิถุนายน)	2542
93. นิทาน ๔ พณฯ สากกะเบือ (พฤษภาคม)	2543
94. โคบาลนักเลงปืน (พฤษภาคม)	2543
95. อเมริกา-อเมริกัน (ตุลาคม)	2543
96. มาดเกี้ยว	2545
97. ฝนเหล็ก ไฟปีน'35 (มีนาคม)	2546
98. นาทีสุดท้ายทับทิมคง (รวมเล่มครั้งแรก) (พฤษภาคม)	2546
99. บักอี สี่จำปา (พฤษภาคม)	2547
100. เทวี-เทวา สักดินาคอลลาร์ คารา HOLLYWOOD	2547
101. CASINO ดอกไม้บาป (มกราคม)	2548
102. เปลี่ยวคอนกรีต (มีนาคม)	2549
103. ญาติน้ำหมึก (พฤษภาคม)	2549
104. วานปีศาจเขียน (กรกฎาคม)	2549

105. สำเร็จคดี'รงค์ วงษ์สวรรค์ (เมษายน)	2552
106. ยี่หวาไชนาทาวน์ (พฤษภาคม)	2552
107. แฝงพวงองุ่น GRAPEVINE (พฤษภาคม)	2552
109. แสงแดดเป็นไข	2552
110. ไฉไลเป็นบ้า	2552

2.2 ค่านิยมและสภาพสังคมที่มีอิทธิพลต่องานวรรณกรรม ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์

เราจะสามารถมองเห็นอิทธิพลของสภาพสังคมที่ส่งผลกระทบต่องานเขียนของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ในภาพกว้างและเด่นชัด โดยลำดับตามช่วงชีวิตที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในงานเขียนที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิตดังนี้

2.2.1 ชีวิตในชนบทภาคกลาง

'รงค์ วงษ์สวรรค์ ในวัยเด็กใช้ชีวิตอยู่กับแม่และยายที่บ้านริมคลองมะขามเฒ่า โพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน และการเขาได้เห็นสภาพของความเป็นชุมชนในชนบท วิถีชีวิตริมคลองในสมัยอดีตซึ่งเป็นความประทับใจ จึงเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เขานำความประทับใจในวัยเยาว์ มาสู่งานเขียน ที่บรรยายถึงบรรยากาศความสวยงาม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นแถบริมคลองภาคกลาง ดังที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง เมนูท้ายวังและเงาของเวลา (2541) ที่หยิบเอาประสบการณ์ความทรงจำในวัยเด็กมาบอกเล่า ผ่านเรื่องราวของครอบครัว พ่อ-แม่ ตา-ยาย และการทำอาหารของคุณยายที่สอดแทรกคติและคำสอนผ่านการทำอาหารและการใช้ชีวิต เป็นการบันทึกสีสันและความเคลื่อนไหวในสังคมไปกับบทบาทของตัวละครผู้เป็นสามัญชนหรือผู้ที่ไม่มียศชั้น ของสังคมยุคนั้น นอกจากนี้หนังสืออีกชุดหนึ่งอันถือว่าเป็นวรรณกรรมลูกทุ่งคลาสสิกของเมืองไทยเรื่อง เสเพลบอยชาวไร่ กับ ผู้มีอีเกในหัวใจ (2512) ก็ได้พรรณนาถึงเรื่องราวชีวิตของคนชนบทที่มีสีสันแบบลูกทุ่งผ่านตัวละครกลุ่มของ แจ่ม ใบตอง และผองเพื่อนชาวไร่ เฒ่า มะเขือพวง ทอง มะขามอ่อน ฝัด ตำแย ทิม กระทกรก ที่สร้างวีรกรรมและความรื่นเริงระบือไกลไปทั่วบ้านไร่ อีกทั้งในขณะที่เขียน ผู้เขียนเองขณะนั้นใช้ชีวิตอย่างยากลำบากอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และเขียนผ่านความทรงจำด้วยความคิดถึงบ้านในชนบทที่สุขสบาย ทำให้รวมเรื่องสั้นชุดนี้ยังประกอบด้วยภาพฉากและตัวละครที่มีความเป็นชนบทในประเทศไทยแต่มีกลิ่นอายและวิถีคิดแบบตะวันตกแฝงมาด้วยซึ่งมีส่วนช่วยให้หนังสือน่าสนใจมากขึ้น

2.2.2 ชีวิตเมืองกรุงและสังคมในช่วงสงครามโลก

หลังจากได้เข้ามาอาศัยในกรุงเทพฯ ในช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น จากนั้นไม่นานหลังจากการระหกระเหินร้างงานหนัก ‘รงค์’ ได้มีโอกาสทำงานในหนังสือพิมพ์สยามรัฐที่โดยเขียน คอลัมน์ ราฟิงราฟัน โดย “ลำพู่” ทำให้ ‘รงค์’ วงษ์สวรรค์ ได้เห็นอีกแง่มุมของชีวิตที่ต่างไปจากอดีต ที่เปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองที่มีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างสูง ต้องแก่งแย่งกันในทุก ๆ โอกาส รวมทั้งเป็นสมัยที่ไฟสงครามโลกครั้งที่สองยังคุกรุ่น มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก ด้วยความที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ ‘รงค์’ จึงได้นำเสนอปัญหาและแง่มุมความคิด ผ่านคอลัมน์นั่นเอง อีกทั้งได้เสนอเรื่องราวผ่านตัวละครดังเช่นในหนังสือ ไฟอายุ (2503) ที่เป็นรวมเรื่องสั้นในวัยหนุ่มบรรยายถึงเรื่องราวอันเกรี้ยวกราดคึกคักอยู่กับเพื่อนฝูงคราวเดียวกันและเรื่องในป่าไม้แถบภาคเหนือ กับการพบว่าความเปล่าเปลี่ยวในหัวใจตนเองและในใจเพื่อน ๆ ทุกคนว่าเป็นอย่างเดียวกัน และอีกเรื่องซึ่งเป็นความอื้อฮาในสมัยนั้นคือ สนิมสร้อย (2504) สนิมสร้อยเป็นนวนิยายว่าด้วยชีวิตในช่องโสเภณีชั้นสูงในกรุงเทพฯ สมัยต้นปี พ.ศ. 2500 บอกเล่าเรื่องราวของโสเภณีและคนคุมสำนักโสเภณีหรือที่เรียกว่า “แมงดา” โดยใช้ตัวละครหลักที่เป็นแมงดา (ก้าน) เป็นตัวเล่าเรื่องความเป็นไปต่าง ๆ ภายในสำนัก อย่างที่เรียกว่าเข้าไปคลุกคลีทุกซอกทุกมุม และยังนำเสนออาการของโรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ผ่านตัวละคร สนิมสร้อยได้ตีแผ่เรื่องราวที่มาที่ไปของบรรดาผู้หญิงทั้งหลายที่เดินมาบนเส้นทางสายนี้ พี่สมร เจ้าของกิจการผู้ผ่านชีวิตอย่างโชกโชน วงเดือน ที่แม่เอามาขายแบบอ้อม ๆ ตั้งแต่อายุ 15 หลังจากนั้นเธอเองก็พอใจกับงานและเงินแบบง่าย ๆ สมทรง ผู้ไม่พอใจชีวิตที่เรียบง่าย สิริ ผู้ที่ถูกแม่ยินยอมให้พ่อเลี้ยงขึ้นใจ นารี ที่หนีจากความใจแคบของแม่เลี้ยง อมตา ผู้หวังจะได้รักแท้จากใครสักคนและผู้ขายนกเทียวที่แตกต่างกัน บางคนมาหารักแท้ บางคนมาเพื่ออวดเบ่ง บางคนมาเพราะความเหงานอกจากนี้ ‘รงค์’ วงษ์สวรรค์ ยังได้บรรยายถึงความอัดอั้นในยุคสมัยที่เขียนเรื่องนี้ ที่เกิดจากเงื่อนไขทางสังคมไว้อีกว่า

เขียนในเงื่อนไขสมัยก่อนรู้สึกว่าการข้างจะเคร่งครัดกับจริยธรรมหรือ

ศีลธรรมจนเกินขอบเขต จนมันมากเกินไป คล้าย ๆ ว่าเราถูกรบกวไม่ให้เป็นอิสระ ผมว่าสังคมไทยนั้นแคบมากที่จะฟังทัศนะของคนอื่น จะฟังทัศนะของคนที่อยู่ใกล้ตัวหรือคนที่อยู่สูง ถ้าคนอื่นผิดไปจากสภาพแวดล้อมตัวเองแล้วก็ไม่พูดถึงหรือมักจะดูถูก อันเป็นเรื่องที่ผมเจ็บช้ำน้ำใจเหมือนกัน เพราะแม้แต่คนที่ไปนอนกับโสเภณีเองก็ดูถูกโสเภณี มันเป็นเรื่องน่าเศร้า ทำไมไม่คิดตักตวงต่อเขา ผมก็คิดว่าเขาทำหน้าที่อย่างถูกต้อง อย่างน้อยก็ถูกต้องในขณะนั้น ในเวลานั้น ทำไมต้องเอากฎเกณฑ์สังคม ศีลธรรมมาวัดกันให้

ุ่นวาย ระหว่างความเป็นคน เขาทำหน้าที่ของเขา เขาทำงานของเขา (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2546 ข, น. 15)

ในอีกแง่มุมหนึ่ง ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ได้นำเสนอเรื่องราวของชีวิตในเมือง เช่นกันดังเช่นใน คื่นรัก (2505) การต่อสู้ทั้งทางจิตใจ ร่างกาย ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย เหตุการณ์ในคืนเดียวของผู้ชายคนหนึ่ง ที่กำลังอยากได้ผู้หญิงคนหนึ่ง กับสารพัดวิธีที่สรรหามาเพื่อหลอมนบนความใคร่ไว้ สิ่งเจือปน ‘เสียงกระซิบบนเตียงนอน น่ารักกว่าเสียงตะโกน ผมไม่ได้เชื่อหรือว่าความมรณเป็นออกซิเจนของเรา ถ้าไม่มีในโตรเจนปนอยู่บ้าง เราจะหายใจได้หรือ’ หนังสือที่ผู้หญิงหลายคนบอกว่าน่าเกลียดที่สุดของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ และอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจไม่แพ้กันคือเรื่อง ไอ้แมลงวันที่รัก (2514) บทความที่เคยตีพิมพ์ในสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ราวปี 2506 รำพึงถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในสมัยนั้น แสดงความคิดเห็นของผู้เขียนผ่านบทสนทนาของ ลำพูนกับ ไอ้แมลงวัน ‘ผมเคยอิจฉา ไอ้แมลงวัน ในวันที่ไม่มีเงิน ผมเพียงแต่รู้ว่าผมจะหาอะไรกินได้บ้างที่มันไม่แสลง แต่มันกินอะไรก็ได้ทั้งนั้น จี๋ หรือหนองบาดแผล’ ในยุคที่ ข้าวราดแกงจานละสิบสลึงเป็นความขมขื่นของเขาอย่างยิ่งและมันคงแพงขึ้นไปอีกอย่างไม่มีใครหยุดยั้งมันไว้ได้ เขาจึงเขียนถ่ายทอดไว้ใน ไอ้แมลงวันที่รัก และอีกผลงานที่เป็นนวนิยายชิ้นเอกเรื่องหนึ่งคือ คลาไทม์ (2515) นวนิยายขนาดยาวที่กะเทาะเปลือกและธาตุแท้ของชายหญิงในสังคมชั้นสูง บรรยายถึงสภาพความเป็นอยู่ระสนิยมของ ความร่ำรวย เล่ห์กล อาหารการกิน เครื่องดื่ม ผู้หญิง เครื่องประดับที่ใช้รวมถึงวิธีคิดแบบคนร่ำรวย ผู้ที่ดูเหมือนจะป่วยไข้ทางใจและทางศีลธรรม สุดท้ายเป็นการห้ำหั่นระหว่างผู้ชายสองคนที่ชิงไหวชิงพริบกันในทางธุรกิจ แทบทุกตอนเต็มไปด้วยการเสพสังวาสอย่างครึกโครม และถ้อยคำที่ปรุงแต่งขึ้นอย่างหยาบคาย เป็นเรื่องราวของคลาไทม์ เศรษฐีหนุ่มสังคมที่ร่ำรวย

ลมหายใจของสงคราม (2517) บันทึกของนักสังเกตการณ์ริมสนามรบแห่งศตวรรษที่ 20 นวนิยายแห่งสงคราม ในขณะที่คนบางคนบ้าคลั่งสงคราม และอีกหลายคนโชคร้ายจากสงคราม และมีคนบางคนฉกฉวยโอกาสจากสงคราม ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ พยายามทำให้ผู้คนรู้จักความโหดร้าย และความน่าเกลียดน่าชังของสงคราม

“สงครามเป็นลมหายใจของคนพวกนั้น! ตัวละครผู้สับสนในความคิดตะโกน ถ้าไม่มีสงคราม กะหรีจำนวนหมื่นจะเตลิดไปไหน? มันช่างเป็นคำถามน่าเศร้า มันเป็นเหตุการณ์สะเทือนใจอย่างไม่ต้องสงสัยเวลาแห่งเสรีภาพจะฆ่าคนเคราะห์ร้ายเหล่านั้นอย่างเชื่องช้าและทรมาน! นักธรรมชาติวิทยาคงมีงานหนักอย่างไม่สิ้นสุด” (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2517, น. 11)

ต่อจากนี้ยังมี มาเฟียกันซอย (2518) รวมเรื่องสั้นขนาดยาวบอกเล่าความรักระหว่างพี่น้องต่างสายเลือด ด้วยระบบศีลธรรมที่ตก ๆ หล่น ๆ โดนทักท้วงเอาเองว่าสิ่งที่ตนทำนั้นเป็นความดี ได้สาบานเป็นพี่น้องกัน แล้วตั้งตนเองเป็นมาเฟียระดับตำบล ซอนนี่ พงษ์, เฟร็ด บุญมา, ไมเกิ้ล ล้วน สามพี่น้องที่สะท้อนภาพให้เห็นถึงผู้คนในชุมชนสกปรกของเมืองใหญ่ เป็นอีกวิถีชีวิตหนึ่งของคนหาเช้ากินค่ำ ปากกัดตีนถีบ ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของปากท้องซึ่งเรื่องนี้ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ได้ใช้แนวการเขียนที่ยั่วล้อ-อำเล่น (Parody) ปนเสียดสี ‘เดอะก๊อดฟาเธอร์’ ของมาริโอ พูโซ และน่าจะพูดได้ว่า นี่คือมุมมองของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ที่สะท้อนผ่านตัวละครให้เห็นถึงบุคลิกของเมืองภายใต้เค้าโครงเศรษฐกิจทุนนิยมที่กำลังชักโยอยู่ในห้วงเวลานั้นและยังมี ผู้ดีน้ำครำ 1,2 (2521) นวนิยายเปลือยสังคมและประจานการเมืองไทยอย่างแสบสันต์ ผู้ดีน้ำครำจับเอาความเหลื่อมล้ำในสังคมมาพูดโดยจับภาพที่แตกต่างของสังคมมาวางอยู่ในเล่มเดียวกัน ภาพหนึ่งคือความหรูหรา อาหารราคาแพง วิสกี เลิศรสในชีวิตของครอบครัวรัฐมนตรี ขุนนางประชาธิปไตยในคราบนักการเมืองคอร์รัปชัน อีกภาพหนึ่งคือตัวแทนของความยากจน สังคมเล็ก ๆ ริมคลองน้ำครำที่แสนจะแออัดคับแคบ ไม่มีอันจะกิน เรื่องราวถูกถ่ายทอดผ่านสายตาของ บันดล (ดำ) สีสุบิน ลูกชายรัฐมนตรีผู้มีความคิดขบถต่อพ่อและแม่ เขาพอใจที่จะไปนั่งในร้านเหล้าริมคลอง โลกของคนหาเช้ากินค่ำที่เขาสามารถแลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกและความยากลำบากของชีวิตได้อย่างถึงแก่น ผู้ดีน้ำครำเป็นสะพานเชื่อมภาพทั้งสองภาพให้เห็นว่า เพราะมีคนจนแทบไม่มีกินจึงทำให้ดินเนอร์โอชะของเศรษฐีน้ำพิสมัย

แมงบาร์ (2527) หนังสือรวม คอลัมน์ ของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ที่เคยตีพิมพ์มาแล้ว ว่าด้วยเหล่าเป็นศาสตร์และเป็นศิลป์และ ‘รงค์’ เองนับเป็นผู้เจนจบในศาสตร์แห่งการสุรา ตั้งแต่ 28 คีกริ บางยี่ขันถึงสก็อทวิสกี้ แมงบาร์ เล่าเรื่องชนิดและวัฒนธรรมการดื่มกินในที่ต่าง ๆ ใ้มุมมองความรู้และมุมมองของตัวตนของ ‘รงค์’ รวมถึงรายละเอียดว่าด้วย ชนิด เวลาและของกินแกล้มอย่างไรรกับเหล่าชนิดใดที่เหมาะสมชัดเจน อย่างเข้าถึงศิลปะแห่งชีวิต นอกจากนี้สามเหลี่ยมในวงกลม (2529) รวมเรื่องสั้นที่ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ พยายามแสดงความจริงของชีวิต สะท้อนภาพสังคมบางยุคบางสมัย บางครอบครัว โสเภณี เด็กข้างถนน คนจน คนรวย คนรวยที่ลืมนึกว่ามีความจนอยู่ในโลก ขณะที่คนจนซึ่งมีจำนวนมากว่าก็คิดว่าความร่ำรวยเป็นสวรรค์ ‘รงค์’ จึงพยายามอธิบายความน่ากลัวของความรวยบ้าง การมีคนรวยทุกข์แสนสาหัสในคฤหาสน์อันมโหฬารของเขา มันก็เป็นความจริงอีกอย่างของชีวิต

นวนิยายบางเรื่องของผมเขียนถึงคนรวย ค่อนข้างถั่วฉ่ำจนบางคนคิดว่าเกินจำเป็น เขากินข้าวกิน เหล้าอย่างไร? เขาใช้ชีวิตอย่างไร? ผมไม่อยากให้รู้เพียงผิวเผิน ถ้าคุณจะตะโกนว่าเขาต้องเรียนรู้ เขาให้ลึกในความเป็นเขา ไอ้ที่เขาขัดท่า-เอ้อ...กินกันมือละ พันละหมื่นมันมีอะไรอยู่ในจาน แล้วคุณ หรือผมก็จะเขี่ยหยัน ถากถาง หรือโกธรเข้าได้ อย่างมีเหตุผล (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2529, น.1)

และ ครูสีดา (2531) นวนิยายที่ปรากฏครั้งแรกในมติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ 2 นาฬิกา ครูสีดา ตัวละครครูที่เล่าขานชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียนและในหมู่บ้าน ป่าจิก แสดงเนื้อหาชีวิตและความด้อยของระบบการศึกษาไทยและความเป็นไปของสังคมชนบท ภาคอีสานสุดแตรก บรรยายกาสันเป็นพื้นฐานของชุมชนได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้ยังมี ผกานูช บุรีรำ (2535) เป็นหนังสือที่ค่อนข้างจะเน้น แรงขับเคลื่อน ความต้องการทางเพศที่มีผลต่อพฤติกรรมของคนในยุคหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผกานูช บุรีรำ หญิงสาวคนหนึ่งที่ได้ดิบได้ดี เป็นถึงภรรยานายพล ชีวิตในอดีตของหล่อนยากจนและลำบากและมีความหลังไม่ค่อยดีนักในสายตาของคนรอบข้าง วัดจากการที่มีผัวมาแล้วหลายคน ทั้งอดีตนักศึกษา ครูเพลง อดีตรัฐมนตรี มีหน้าซ้ำหล่อนยังคงเคยเป็นโสเภณี และ ‘รงค์’ ได้บรรยายถึงนายพลสามีปัจจุบันของหล่อนที่เป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับบุคคลระดับสูงในประเทศว่าเขาได้รับการอบรมให้เป็นทหารด้วยเลือด วิญญาณ และศรัทธา ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ อธิบายถึงความฟุ้งเพื่ออันเหลวแหลกของชนชั้นสูงและความเคลื่อนไหวของผู้คนหลังยุค 14 ตุลาไว้อย่างค่อนข้างละเอียด นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวของเมืองกรุงในยุคสงครามโลก ดังที่ปรากฏใน นูชาครูนักเลง (2538) ที่เคยตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ครั้งแรกในมติชนสุดสัปดาห์ภาพสะท้อนชีวิตผู้คนบางลำพูใจกลางเมืองหลวงในยุคสงครามโลกที่ต่างดิ้นรนเอาชีวิตรอดผ่านบทเรื่องสั้นที่ตัวละครล้วนเป็นมนุษย์ชายขอบและให้ความหมาย นักเลงว่า MANLINESS ‘นักเลงเป็นคนดีนะครับ ไม่ใช่คนชั่ว คนที่เป็นนักเลงได้นี้ไม่ง่าย จะต้องมีการบีบ บารมีเกิดขึ้นได้จากความดี ไม่ได้เกิดจากความชั่ว’ นอกจากนี้

นิทานนายกรัฐมนตรีน (2542) ผลงานรำพึงรำพันถึงนายกรัฐมนตรีน ตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ. นั้น ที่ ‘รงค์’ เลือกรออกมา 17 คน ในจำนวน 22 คน ที่จะทำให้อ่านได้รู้จักนายกไทยในแง่มุมที่มีทั้งเปิดเผย และ ที่ปิด แต่ปิดไม่มิด จะได้อรรถรสถึงฉากและชีวิตของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น ผู้บริหารประเทศแสดงให้เราเห็นภาพของชนชั้นและความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทยในมุมมองของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ และใน ผ่นเหล็ก-ไฟปืน 35 (2546) รวมเรื่องสั้นในเชิงเรื่องสั้น-สั้นของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ที่รวบรวมเรื่องสั้นที่เคยตีพิมพ์กระจายไปตามนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์

ต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2540 ทั้ง หนู่มสาว, Quiet storm, ตลาดหัวเราะ, เคลวินส์วาน นำมารวมเล่มเขียนถึงเรื่องราวของชีวิตและสังคมในลักษณะร่วมสมัยก็ได้เข้าถึงความคิดของ ‘รงค์ นอกจากนี้ยังมีใน วานปีสาเจียน (2549) อีกคอลัมน์หนึ่งของ ราฟิงราฟัน โดย “ลำพู” ที่เขียนขึ้นในปีพ.ศ. 2512 ที่ทิ้งระยะเวลาถึง 27 ปี ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ สะท้อนให้เห็นธาตุแท้ของความเป็นมนุษย์ให้เห็นอย่างถึงเลือดถึงเนื้อ ผ่านคนระดับล่างของสังคม ตั้งแต่คนโซ คนกวาดถนน คนขายถ่าน โสเภณี หญิงแพศยา สาววัยกำดัด เด็กพอมโซ คนฆ่าเนื้อขาย นายสิบตำรวจ ที่ต่างวนเวียนอยู่ในสังคมเดียวกันอย่างกระเสือกกระสนในความฟอนเฟะของเมืองหลวง “เราจะต้องเคลื่อนไหว และดิ้นรน ความดิ้นรนคือลมหายใจของกรุงเทพ” (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2549, น.9)

2.2.3 บทบาทชีวิตและค่านิยมอเมริกา

ราว พ.ศ. 2506 ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ มีโอกาสเดินทางไปอาศัยอยู่ที่สหรัฐอเมริกา การอาศัยอยู่ที่นั่นทำให้ ‘รงค์ ได้เห็นโลกและเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ พบเจอและสัมผัสกับวิถีชีวิตที่หลากหลายหลาย สิ่งเหล่านั้นทำให้ ‘รงค์ นำประสบการณ์มาบอกเล่าผ่านงานเขียน ซึ่งถือว่าเป็นที่ฮือฮาและโด่งดังมากในยุคนั้น ด้วยว่าเรื่องราวที่น่าเสนอล้วนเป็นสิ่งใหม่มากสำหรับผู้คนในสังคมไทย เช่นเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในต่างประเทศ เรื่องราวฮิปปียุค’60 สังคมอเมริกัน คาสีโน HOLYWOOD อีกทั้งวิธีการเล่าเรื่องก็ได้อิทธิพลจากการอ่านวรรณกรรมชั้นเยี่ยมของโลก ทำให้ได้งานที่แตกต่างไปจากงานเขียนยุคเก่า ดังเช่นที่เราจะเห็นได้จากผลงานในชุด ได้อุ่นป่าคอนกรีต (2511) งานเขียนเกรียวกราวแห่งยุคสมัยด้วยยอดพิมพ์ 10,000 เล่ม และต้องพิมพ์ซ้ำในเวลาสองเดือน บอกเล่าบรรยากาศความเป็นอยู่และเรื่องราวของนักเรียนไทยและคนไทยในสหรัฐอเมริกาจากแซน แฟรนซิสโก ถึง ลอส แชนเจลิส ฮอลลีวูด ล้าสเวกัส ผ่านตัวละคร ‘รงค์ วงษ์สวรรค์, เอียน ขจี, พยุง ตระวัน, เหมือนมาส ชารี, ระเวียน คณิง, มาโล อัคนี, กวาว ชไม ฯลฯ ดังที่เขาเขียนไว้ว่า

แซน แฟรนซิสโก การไปถึงที่นั่นใน พ.ศ. 2506 นั้น ไม่ใช่เจตนาเพื่อจะเขียนได้อุ่นป่าคอนกรีตแต่หลังจากอยู่ที่นั่นนานจนจำกลิ่นของมันได้แม่นยำ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกละเอียดถ้าจะไม่เขียนหรือไม่พยายามตอบคำถามมากมายที่เบียดคอบอยู่ในหัวใจ และที่หล่นจากริมฝีปากของผู้อื่น... (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2511, น. 20)

และที่แปลกใหม่และมีสีสันไม่แพ้กันได้แก่ หลงกลิ่นกัญชา (2512) นิยายกึ่งสารคดี ที่ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ แสดงให้เห็นถึง วิถีชีวิตแก่นแท้ของฮิปปีหรือบุปผาชน แห่งแซนแฟรนซิส โดยเนื้อแท้แล้ว พวกเขาคือหนุ่มสาวผู้เป็นผลผลิตของความเจริญสูงสุดด้านอุตสาหกรรมของ อเมริกาที่

เบื่อหน่ายและพยายามขบถต่อวิถีของบรรพบุรุษ ในรูปของการไม่ทำงาน ไม่แยแสต่อสังคมที่จะเร่งรัดพัฒนาความเจริญ จนกลืนกินจิตวิญญาณของมนุษย์ เสียจนทำให้เป็นมนุษย์เปรียบเสมือนเครื่องจักรกล หันหลังให้กับกฎเกณฑ์สังคม เพื่ออยู่ในโลก ที่มีแต่ความรัก ความสงบโดยมีกัญชาและยาเสพติดอื่นๆ เป็น “พาหนะ” นำไปสู่ “ความหลุดพ้น” หลงกลืนกัญชาเป็นงานที่เปลี่ยนชีวิตบุปผาชนอย่างถึงแก่น และเป็นงานที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นฮิปปี้อย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ยังมีบันทึกเผยแพร่ในนิตยสาร PLAYBOY (2516) PLAY BOY นิตยสารที่ประสบความสำเร็จอย่างท่วมท้น โดยบรรณาธิการ และผู้ค้นพบ ฮิวจ์ เอ็ม.เฮฟเนอร์ กับยอดขาย 5,900,000 ฉบับในปี พ.ศ. 2515 ที่ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ตีแผ่เรื่องราวและสัมภาษณ์นางกระต่ายถึงหนทางชีวิตและการทำงานอย่างหมดเปลือกและในสหรัฐอเมริกาเช่นกัน โคบาลนักเลงปืน (2543) จากเรื่องราวนักเลงคาวบอยอเมริกันคาราวาน คน, ม้า, ปืนในอดีตจนมาถึงปัจจุบันคาวบอยบนโลกภาพยนตร์ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ แจกแจงชีวิตอเมริกันคาวบอยด้วยคำพูดที่ว่า “นักเลงปืนมากมายแต่บางคนเท่านั้นที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนหาญแห่งตะวันตก all-time favorite Western Heroes ความหมายนี้เป็นเกสรดอกไม้โปรยในหัวใจของนักเขียนแนวเวสเทิร์น และผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์ในศตวรรษต่อมา” (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2543, น.56)

2.2.4 ชีวิต บ้าน ครอบครัว และสังคมบนดอยภาคเหนือ

ในระยะหลังจากที่ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ กลับจากนิราศ อเมริกา ‘รงค์’ เป็นนักเขียนอิสระที่ทำงานอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะงานเขียนคอลัมน์ที่เขียนให้กับนิตยสารต่าง ๆ อย่างเป็นประจำทำให้มีงานสะสมและในเวลาต่อมางานเหล่านั้นได้มีการรวมเล่มออกมาเป็นระยะ และงานที่โดดเด่นอีกอย่างคืองานเขียนประเภทปกิณกะ ที่พูดถึง การใช้ชีวิต การทำงาน เพื่อน บ้าน ครอบครัว หรือแม้กระทั่งการท่องเที่ยวและอาหาร อย่างเช่น เรื่องชุด จากโคนต้นไม้ริมคลอง (2519), ถึงป่าคอนกรีต (2519) และพูดกับบ้าน (2536) ที่เนื้อหาเกี่ยวเนื่องกัน นอกจากจะเป็นการถวิลถึงช่วงชีวิตแห่งการชอกชอน “ป่าคอนกรีต” ถึง กรุงเทพฯ ในช่วงปีพ.ศ. 2518 และการเขียนถึงตัวเองอย่างเปิดเผย ชีวิตนักเขียน ความเหงา ความหิว บันทึกถึงเพื่อนหนุ่มในช่วงหนึ่งอย่างสุขอารมณ์ ตลอดจนทำให้สัมภาษณ์แก่นิสิต นักศึกษา เกี่ยวกับความคิดเรื่องการอ่านเขียนและตอบจดหมายผู้อ่านจาก โคนต้นไม้ริมคลอง เป็นงานอีกขบวนที่ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ เขียนถึง ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ แบบถอดวิญญาณเขาเขียนถึงเบื้องหลังงานเขียนชุดนี้ตอนหนึ่งว่า

ก่อนเขียน ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ 2518 ผมถามตัวเองหลายหนว่าควรหรือไม่เพียงไร?
แล้วจึงปรารถนาไว้ ให้คิดว่า ผม ต้นไม้ บ้านหรือผู้เกี่ยวข้อง ทั้งหมดเป็นเพียงตัวละครใน

นวนิยายเท่านั้น และเหตุผล สำคัญคือผมอยากเขียนถึงตัวเองไว้บ้าง ถึงอย่างไรมันย่อมไม่คลาดเคลื่อนจากความจริงโดยการ เขียนของผู้อื่น (รงค์ วงษ์สวรรค์, 2519, น. คำนำ)

ใน สหายปลายตะเกียบ (2525) สารคดีท่องเที่ยวแดนอาทิตย์อุทัยที่ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ เดินทางไปมองญี่ปุ่นเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เขาแจกแจงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนแดนซามูไรอย่างคมกริบ นอกจากนี้ยังมีขุนนางป่า (2536) บันทึกจาก "สวนทูนอิน" รังนอนสุดท้ายของ 'รงค์ เรื่องราวการบุกเบิกคองคอกับไอ้สี่สูกน้อยแก้วและอู๋ใจ พวกเขานั้นเป็นทั้งคนงานและเพื่อนร่วมวงเหล้า นับเป็นงานขบวนแรกที่ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ เขียนโดยใช้ฉากและบรรยากาศของป่าเขาของสวนทูนอิน ก็ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ได้ชัดเจน และอีกเรื่องคือ คีตกุทธิ์ ปราโมชในเงาเวลาของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ (2539) เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อบูชาครู หม่อมราชวงศ์ คีตกุทธิ์ ปราโมช ถ่ายทอดความรัก ความกตัญญูและปัญญา พุดถึงชีวิต ผลงาน และข้อคิดของหม่อมราชวงศ์ คีตกุทธิ์ และที่หม่อมราชวงศ์ คีตกุทธิ์ ได้สอน ด้วยสำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย และใน กินหอมตอมม่วน (2540) หนังสือรวมบทความบอกเล่าเรื่องอาหารการกิน ที่กินที่เที่ยวใน เชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียงเป็นงานเขียนในเชิงพรรณนาที่ผู้เขียนบอกว่า "การเขียนเกี่ยวกับการกินแบบ กินหอมตอมม่วน นี้ผมหวังว่าจะเป็นโภชนาผลบ้าง ไม่น่ามากก็น้อย และโดยเจตนาเป็นบริการกับผู้อ่านมากกว่าเหตุผลอื่น กับการไปแ้วเหนือ" (รงค์ วงษ์สวรรค์, 2540, น.คำนำ) ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความละเมียดละไมในการใช้ชีวิตกินอยู่ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ และในขบวนถัดมา บักอี สีจ๋าป่า (2547) คอลัมน์ที่คัดสรรมาจาก 'รงค์ วงษ์สวรรค์ 2 นาทินิตยสารมติชนสุดสัปดาห์มีเนื้อหาที่เรียกว่า เสียดสีสังคม เยาะหยันยุคบริโภคนิยม ละเสียดเอวรัฐบาล วิกฤตสังคม รัฐบาล และเหตุการณ์ร่วมสมัย ด้วยสำนวนสวิง เปรี้ยวมนในแบบของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ก็ทำให้เรารู้ว่าถึงแม้ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ จะอยู่ สวนทูนอิน บ้านบนดอยโป่งแยง และสุขภาพไม่สู้ดีนักแต่เขาก็ติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างใกล้ชิด

2.3 โลกทัศน์ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์

จากงานเขียนของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ พบว่างานแทบทุกเรื่องสะท้อนถึงสภาพชีวิตของปัจเจกบุคคลที่มีอยู่จริงในสังคม ตัวละครแต่ละตัวต้องเผชิญกับสถานการณ์ เหตุการณ์ ที่มีความทุกข์เป็นพื้นฐาน ตัวละครแต่ละตัวก็ต้องพยายามแสวงหาหนทางเพื่อจะต่อสู้กับความทุกข์เพื่อเอาตัวรอดจากสถานการณ์เหล่านั้นด้วยตัวเอง ในงานเขียนและบทสัมภาษณ์ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ได้แสดงให้เห็นทัศนะว่าด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.3.1 ทศนะเรื่องความจน

‘รงค์ วงษ์สวรรค์ ได้แสดงทศนะที่ตระหนักในเรื่องของความทุกข์ที่เกิดจากความยากจนไว้หลายเรื่องเช่น ในเรื่อง ผู้ค่าน้ำคร่ำ ที่กล่าวไว้ว่า

ชีวิต- เปรียบเหมือนปลาโคนความจนมันขอดเกล็ดปวดแสบปวดร้อน หลังจากนี้ควรรักษาแผลด้วยเงิน! ชายหนุ่มครุ่นคิดอย่างจริงจัง และ-มันก็เป็นสิทธิ์ของเขาจะดิ้นรนเปลี่ยนแปลง (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2539ข, น.621)...เงินเป็นต้นเหตุและเป็นเหตุผลของมนุษย์เพื่ออาศัยมันเป็นพาหนะหนีความทุกข์ของชีวิต แม้จะต้องแลกด้วยชีวิตที่ตนหวงแหนหรือความตาย! (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2539ข, น.823)

จากการที่ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ ได้เดินทางไปอินเดียเพื่อเข้าพบไสยาบา ทำให้เขาได้เห็นภาพความทุกข์ยากของคนจน จึงนำมาบรรยายไว้ในสารคดีการเดินทางเรื่อง ไสยาบานักบุญในนคร

วรรณะ 4 แห่งระบบฮินดู พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ สูทร ผนวกทั้ง จัณฑาล (untouchable) ผ่านมาถึงยุคนี้คงเหลือเพียงวรรณะ 2 เศรษฐี (คนรวย) กับยาก (คนจน)

รูปวาดของความจนเป็นอย่างไร?

ผิวเดินถือกะลำน้าเต้าและร้องคร่ำครวญพลาญแขนมองบานหน้าต่างรถโดยสารเทียบจอดบนลานคอนกรีต! เมียนวดแบ่งอยู่ข้างบ่อน้ำสาธารณะถัดกับคูหาตึกสำนักงานธนาคาร! ลูกหลายคน (ฝูง) วิ่งพล่านบนถนนซอยเรียงรายถึงขยะ ค้นหาไก่และผักเน่า! คนผู้หญิงตัวน้อยนั่งจึ้นบนก้อนหินในคูแห่งขอดต่ำลงจากผิวถนนที่ความเนืองแน่นลดปริมาณอากาศ! ถนนสายนั้นทอดไปสู่อนุสาวรีย์วีรบุรุษสงคราม! คนผู้ชาย 5 ขวบพอมเหมือนงานอนกอดแพะในแสงแดด เขา โขลกไอผ่านลำคออย่างเจ็บปวด และเมินมองรถเข็นไอศกรีมด้วยสายตาเคลิ้มฝัน เขาพยายามลุกขึ้นและเดินไปอย่างไรจุดหมาย สีวะทรงโปรด! เขามองเห็นชั้นแดงผ่านรอยกากมะพร้าวคลุกสีแดงของพริกหล่นอยู่บนดินเปียกเยียวโคนต้นอโศกระยา เขากระโจนแย่งมันทันทีจากปากฝูงแมลงวัน!

คนจนนับสองไซในจำนวนประชาชน 750 ล้านคนของประเทศอินเดีย! คนจนในกัลกัตตา การากี บอมเบย์ เดห์ลี มดราส บังกาลอร์ จำนวนมากกว่าใบไม้และเมล็ดฝัในฤดูร้อน คนจนเกิดและตายบนถนน! (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2528, น.13)

2.3.2 ทศนะเรื่องศาสนา

‘รงค์ วงษ์สวรรค์ อธิบายที่มาของชื่อสวนทูนอินในเรื่อง ขุนนางป่า โดยยืนยันในศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้า

สวนทูนอิน ผมเรียกอย่างนั้น ด้วยความผูกพันกับเวลา แต่ความจริงผมขโมยเอามาสองคำในหกคำจากคณาธรรมอันวิเวกของบุปผาชน คณาเรียบง่ายแต่ยากปฏิบัติ ไม่ว่ากับผู้บรรลุโสดาบันบนเนินคีตารหรือในคันทัญญาบนเพลงขลุ่ยแห่งเซนหรือในกระบอกละเอียด การมุ่งมรรคผลโดยการละวางทั้งก้อนหินและปูชนีย...

Turn on, tune in, drop out, ในขุมความคิดนั้นบางคนกล่าวหาว่าผมทรยศต่อเจ้าชายสิทธัตถะ แต่ผมขอยืนยันว่าศรัทธาต่อพระองค์หลังจากบวชแล้วครบพรรษาไม่เคยผันแปร ผมเพียงแต่ฟื้นฟูเพื่อนไปบ้างในกระแสนามาสาไทย และแล้วผู้ชายก็พบกับความจริงอันเยือกเย็นในพุทธกรุณา...

บางหนและบ่อยหนผู้ชายไม่ทนทานกับความรู้สึกว่าค่อนข้างท้าทายกับการกระทำอันพิสดาร! (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2553, น. 38)

นอกจากนี้เขายังได้แสดงทัศนะคติต่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติไว้ดังที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง เมฆท้ายวัง บันทึกความทรงจำชนบทในวัยเด็ก

ผมเองนั้นชอบใจมือและตีนขยันทำงานโดยเหตุผลของการเกิดเป็นคน แต่ผมก็ไม่รังเกียจการไหว้แม่โพสพตามที่แม่และยายสั่งสอน ผมไม่กังวลเกี่ยวกับอำนาจไม่มีตัวตน อำนาจนั้นเป็นความจริงหรือการคุกคามแต่ก็เป็นการยึดเหนี่ยวในด้านคุณธรรมและสมควรเคารพมากกว่าอำนาจเลวร้ายของคนด้วยกันในอากาศเดียวกัน

ผมเดินไปในทุ่งนาพบแม่โพสพกำลังกินไข่ต้มบนยอดกระถางบายศรีที่หักทลายหล่น และยืนยันว่าไม่เคยคิดทำลายล้างหล่น...

ความนอบน้อมนี้หล่นคงเมตตาให้ผมมีข้าวกินทุกวัน แม้ว่าจำนวนลดลงก็ต้องนับเมล็ดแบ่งกันกินให้ครบทุกปากในบ้าน

แต่คงไม่ใช่ความผิดของหล่น-ไข่ไหม ? (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2542 ค, น. 228)

2.3.3 ทศนะเรื่อง เสรีภาพ

จากบทสัมภาษณ์ในที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับทศนะเรื่องเสรีภาพ 'รงค์ วงษ์สวรรค์' ทำให้เราเห็นว่าเขาเป็นคนที่เชื่อมั่นในเสรีภาพเป็นอย่างมาก ดังเช่นปรากฏใน สารคดี เสียงสุดท้าย 'รงค์ วงษ์สวรรค์' ของ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ “เสรีภาพนั้นมีอยู่จริง แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของตน อย่าไปรบกวนคนอื่น” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์, 2552, น. 208) และ ในนิตยสารอะเดย์ ฉบับที่ 41 'รงค์ วงษ์สวรรค์' ยังให้สัมภาษณ์เรื่องทศนะคติต่อเสรีภาพไว้ว่า

เสรีภาพเป็นลมหายใจของคน คนต้องการเสรีภาพ คนที่อยู่ในถ้ำเดินออกมาจากในถ้ำเพราะคิดว่า มันเป็นการจำกัดตัวเองไว้ในขอบเขตแคบ ๆ ซึ่งไม่ได้สุขสบาย อาจมีโรคร้าย มีตัวหมัด ตัวอะไรมากัดกิน อากาศไม่บริสุทธิ์ เสรีภาพก็เหมือนอากาศที่เราหายใจ ฉะนั้น เสรีภาพคือลมหายใจของมนุษย์ บางคนผู้มีอารมณ์ขันแบบป่วยไข้เขาก็กลั่นพูดว่า เสรีภาพเป็นอันตราย always dangerous but it is the safest thing we have (a day, 2547, น. 57)

2.3.4 ทศนะเรื่องผู้หญิง

ในวัย 71 ปี 'รงค์ วงษ์สวรรค์' ได้แสดงทศนะเกี่ยวกับการให้เกียรติผู้หญิงไว้ในนิตยสารอะเดย์ ว่า

เราต้องให้เกียรติผู้หญิงไม่ใช่ในฐานะเพศแม่ แต่ในฐานะที่กายภาพของผู้หญิงอ่อนแอกว่า ผู้ชายให้เกียรติผู้หญิงมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว ผู้ชายมีหน้าที่ก้มลงหยิบก้อนหิน ไปขว้างนกแล้วเอามาปิ้งไฟให้เมียหรือลูกกิน 'รงค์ วงษ์สวรรค์' เป็นคนให้เกียรติผู้หญิงมาก แม้แต่ผู้หญิง นุ่งกระโปรงและอยากไว้หนวด มันเป็นเรื่องของวันเวลา เมื่อผู้หญิงมีความเชี่ยวชาญในการมีชีวิต ก็ต้องเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ เป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่คัดค้านเลย ถึงอย่างไรก็ต้องมองว่าผู้หญิงเป็นผู้บอบบางกว่า ผู้ชาย เราจึงมีหน้าที่เอื้อเฟื้อดูแลผู้หญิงให้มีความสุขเท่าที่จะเป็นไปได้ ยกย่องและให้เกียรติ และหาทางที่จะมีชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข โดยที่ไม่ไปปิดกั้นสิทธิของสตรีครับ-ผู้ชายคนนี้เป็นสาวกลัทธิ Feminism (a day, 2547, น. 56)

2.3.5 ทศนะเรื่องเซ็กซ์

ในเรื่องของเซ็กซ์ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ มีทัศนะ “ว่าเซ็กซ์เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ต้องศึกษาให้มีความรอบรู้ ความเข้าใจของ เซ็กซ์เป็นความงามล้ำเลิศบนต้นไม้ก่อนยุคลิง โกงขนและในถ้ำ ก่อนรู้จักไฟ เซ็กซ์เป็นความหวังและเป็นอนาคตทั้งในความมืดหรือในแสงแดด” (a day, 2547, น. 56) และเขายังแสดงให้เห็นอีกใน วานปีสาจตอบ ว่า

อย่าไปตีค่าของการมรรณว่าเป็นเรื่องที่โสโครก เราควรจะตีค่าว่าเป็นความงาม เป็นกุศมรต งดงามต้องงดงาม มันมองเห็นตรงกันก็จบเท่านั้นเอง แล้วเราไม่ซีเรียส ไม่เคร่งครัดจนเกินไป คือถ้ายังมองการมรรณว่าผิดร้าย อะอะอะก็ละเมิดเสียเรื่อยที่นี้การมรรณ มันก็ไม่สำเร็จ ไม่บรรลุถึงจุดที่ควรจะเป็น...เคยพูดมาหลายสิบปีแล้ว คือการมรรณควร เป็นเรื่องของความงดงาม ไม่ใช่ว่าเห็นผู้หญิงก็อยากหลุดเข้ารกเข้าพงอย่างนั้น มันควร จะต้องมีความงดงาม ('รงค์ วงษ์สวรรค์, 2549, น. 179)

นอกจากนี้ในหนังสือเรื่อง เมนูท้ายวัง 'รงค์ ยังให้ความเห็นเกี่ยวกับเพศศึกษากับการดูแล ลูกไว้ดีกว่า

พูดถึงลูกว่า บักห่าน้อย เขาจึงมีสายตาดัดสินได้ว่าผู้หญิงสวยหรือไม่สวย? มอง ทั้งแบบนุ่งผ้าและไม่นุ่งผ้าเนื่องจากที่บ้านริมคลองเพื่อนของผมหลายคนขออนุญาตให้ เป็นที่ฉากถ่ายรูปเปลือยกันเดือนละหลายหน ในงานนิทรรศการรายเดือนของ แมนหนุ่มสาว และฯลฯ กรณีนี้ผมไม่คิดว่าเป็นการสร้างนิสัยเลวร้ายหรือเป็นการทำร้ายจิตใจของเด็ก แบบผู้ใหญ่หลายคนพูดกันด้วยจิตวิติก แต่ผมถือเป็นเพศศึกษาเบื้องต้นของบักห่าน้อย ผมไม่สนับสนุนแต่ไม่ห้ามถ้าเขาอยากดูรูปผู้หญิงใน Playboy หรือ Penthouse บางฉบับ ถ้าเขาชอบเป็นพิเศษผมก็ยินยอมให้เก็บรักษาไว้ในลิ้นชักส่วนตัวของเขาและด้วยความ อิงฉะกรับ-ผมในอายุนานเดียวกันและด้วยเหตุผลหลายด้านของสังคม ผมไม่เคยมี โอกาสงามเหมือนลูกชาย ในบทบาทของการเป็นนักเขียนผมจึงขัดแย้งและไม่สบายใจ นักการเมืองประเภทพราห์เพื่อถึงการผดุงศีลธรรมแต่ขณะเดียวกันประเพณีส่ำสอนกับการ ทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบถึงการเร่งรีบเพศบนเตียงนอน! อธิบายตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ คนมีอำนาจผู้พยายามปิดกั้นเสรีภาพด้านการมรรณ จำนวนไม่น้อยในโลกเป็นคน บกพร่องในด้านนี้จึงกลบเกลื่อนและทดแทนด้วยการแสดงออกด้านอื่น อาทิการเห่อเหิม ในลาภ-ยศ การบ้าคลั่งเงินถึงขั้นบูชาเงิน การคดโกงวัตถุและจิตใจจากประชาชนโดย

ปราศจากหิริโอตตปปะ คนประเภทนี้เป็นอันตรายอย่างยิ่งบนความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคตของสังคม (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2542ค, น. 135)

2.3.6 ทศนะเรื่องความรัก

ในทศนะว่าด้วยเรื่องความรัก ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ เห็นว่าความรักแบบหนุ่มสาวเป็นความต้องการที่จะถูกรักมากกว่า ดังเช่นใน สนิมสร้อย ที่กล่าวไว้ว่า

เริ่มต้นของความรัก คือความต้องการถูกรัก มันไม่ได้แตกต่างอะไรไปกว่าเด็กอ่อนนอนเบาะ ที่แหกปากตะเบ็งร้องขึ้นมานั้น ไม่ได้หมายความว่าหิวนมทุกครั้งไป ต้องการความสนใจของแม่ด้วยต่างหาก ความรักจึงเป็นเรื่องของเด็กขี้แยเท่านั้น ไม่ได้ลึกซึ้งกว่านี้เลย เราหลอกตัวเองและพยายามซ่อนความต้องการบางสิ่งไว้ในความหมายของคำว่าความรัก... โดยเคลือบมันไว้เสียด้วยคำว่าความรัก ความจริงมีอยู่ว่าคนเราจะต้องค้นให้พบหนทางสายหนึ่ง เอาไว้วิ่งหนีความทุกข์ตลอดเวลา เราต้องการความไว้วางใจ เพราะการมีชีวิตอยู่ไม่มีหลักประกันความวางใจได้เลย...แม้ตัวเอง (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2546 ข, น. 422)

นอกจากความรักแบบหนุ่มสาวแล้ว ‘รงค์ ยังให้ทศนะเกี่ยวกับความรักในอีกแง่มุมหนึ่ง ดังเช่น

ความรักควรจะเป็นสิ่งที่เปิดเผย ในขณะที่เดียวกันก็ควรเพื่อแผ่ไปถึงคนอื่น มากไปกว่าผู้หญิงกับผู้ชายเท่านั้น พอคุณแต่งงานมีลูก ความรักของคุณก็เปลี่ยนไปได้เรื่อย ๆ อย่างน้อยคุณต้องรักลูกคุณมากกว่ารักหมา ความรักมันไม่เท่ากัน ความหมายมันเปลี่ยนไปตลอดเวลา (a day, 2547, น. 57)

2.3.7 ทศนะเรื่องเหล้า

‘รงค์ วงษ์สวรรค์ มีความเห็นว่า “คนดื่มเหล้าไม่ได้ทำผิด-ถ้าเขายังไม่ทำผิด เช่นเดียวกับคนไม่ดื่มย่อมไม่ผิด-ถ้าเขายังไม่ทำผิด” (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2513 ก, น. 89) ในทศนะของ‘รงค์ คนกินเหล้าต้องรู้จักกิน

การกินเหล้าต้องรู้จักกิน เป็นเรื่องที่ต้องศึกษา ถ้ากินเหล้าไม่เป็น กินแค่ 3 แก้วก็อาจจะมีอุบัติเหตุได้ แต่ถ้ากินเป็น มันจะมีความสุข เหล้ามันก็จำแนกไปได้ดีกว่าเหล้าอะไรกินแล้วโลดโผน เหล้าอะไรกินแล้วเมาอย่างสุขุม มันก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลคนนั้นด้วย

เหล้าไม่ใช่โทษ การระบุว่าเหล้าเป็นโทษเป็นเรื่องของศาสนาเพราะศาสนาจำเป็นต้องบอกคนถึงสิ่งที่มันผิดปกติ พอคนไปกินเหล้าแล้วเกิดอาการต่าง ๆ ซึ่งไม่เหมือนกันเลย แต่สำหรับปुरुชน เหล้าเป็นความรื่นเริง ผู้ชายหรือผู้หญิงที่อกหักผิดหวังแล้วกินเหล้ามันน่าจะสมเพศ เหล้าไม่ใช่ยารักษาโรคโสโครกเศร้า (a day, 2547, น. 56)

ในแวดวงผู้ที่ชื่นชอบอ่านงานของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ ย่อมรู้ว่า เขาเป็นผู้มีรสนิยมดีในการกินดื่มถึงกับเขียนหนังสือเรื่อง ประเภทของเหล้า เวลาที่เหมาะสมถึงกับแก้ลมที่หน้าสนใจดังจะเห็นในบางตอนของ แมงบาร์

แน่นอนการกินเหล้าหมายถึงเงิน... แต่มันเป็นเงินที่น่ากิน...! คนกินเหล้าทุกคนมีความคิด และผมคงไม่แตกต่างกว่าคนอื่น ผมเคยพูดไว้หลายร้อยประโยคแบบเทศน์นอกธรรมาสน์

ผมไม่เคยเกลียดดินที่มันพาเดินเข้าบาร์-ไม่เคยเลย! ตามความคิดที่ข้อมด้วยน้ำเหล้าแล้ว ดินวนผมคิดว่าในนั้นคือภาพแอ็พสเทอริกที่ยังไม่ได้เขียน ดินนี้อยากคิดว่าบาร์คือ ดิฉันนรีที่บรรจุก้อยคำยังไม่หมด

เหล้า และการกินเหล้าเป็นความสุขสากล! ('รงค์ วงษ์สวรรค์, 2537 ข, น. 17)

นอกจากนี้ในเรื่อง หลงกลิ่นกัญชา ก็ได้กล่าวถึงทัศนะเรื่องเหล้าไว้ว่า

เราจะต้องยอมรับอย่างนั้นในนาที่ที่อาจหาญเป็นหน้าเผชิญกับความจริงที่ว่า-รสเมาของเหล้า เป็นการยัดเหนียวอันร้ายกาจ พิษของมัน (ในหลายวาระ) ชักชวนให้เราส่งสารตัวเอง และรักในตัวเองอย่างลำเอียง หากเราจะรักผู้อื่นบ้างในความเมา นั่นก็หมายความว่าเราจะแบ่งปันความรักให้กับตัวของเราจนเพียงพอแล้วต่างหาก ครั้นเมื่อเราส่งสารตัวเองเป็นนักหนา...ก็อย่าได้สงสัยเลยว่าเราจะไม่โกรธและเกลียดผู้อื่น หลังจากความเมา (เหล้า) มนุษย์เราจะเปลี่ยนสภาพจิตใจของตนเป็นสัตว์ชั้นต่ำน่าทุเรศ เราบังอาจแม้แต่จะประกอบกรรมชั่วตั้งแต่สถานเบาจนถึงอุกฉกรรจ์ อาชญากรรมนานาชนิดแห่งสังคม จากการรังแกผู้อื่นจนถึงจ้องล้างชีวิตผู้อื่น-มีผลสืบเนื่องจากการเมาเหล้าเป็นจำนวนมากกว่าเมาอื่น บุปผาชนบางผู้ยังมีทรรศนะเพริดไปถึงกับว่า-โภชนศาสตร์ที่แฝง

เหล้าไว้ในระหว่างอาหาร นั่นคือการไปปิดตัวเองด้วยสติปัญญาอันสิ้นเงิน โดยยกย่องให้เป็นความรื่นเริงแห่งชีวิต (แต่นั่นย่อมไม่ใช่ธรรมชาติของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ เป็นแน่นอน) (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2512ก, น.113)

2.3.8 ทศนะเรื่องเพื่อน

ในเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ได้แสดงทัศนะดังนี้

เรายังเชื่อว่าคนเอเชีย โดยเฉพาะคนไทย แขนงนำของชีวิตคือเพื่อน มาเป็นอันดับต้นๆ เพื่อนสามารถทำอะไรให้เกิดขึ้นกับชีวิตก็ได้ โชคดีที่มีเพื่อนดีทั้งนั้นเพื่อนไม่เคยทำให้เราเจ็บปวด...รักลูกรักเมีย เหมือนพวกเขาเป็นหนึ่งในเพื่อนของเรา เพียงแต่หน้าที่ต่างกัน (วรพจน์ พันธุ์พงศ์, 2552, น. 208)

เพื่อนคือของขวัญชิ้นงามที่เราเลือกให้ตัวเอง-แกนนำของสังคมไทยคือเพื่อน ไม่ใช่ นายจ้าง ไม่ใช่ นายทาส การเลือกเพื่อนที่ดีจะเป็นความสุขอันนิรันดร์จะเป็นความสุขพ้นทั้งดงาม อย่างวันนี้เรามีของกินพิเศษ เราอยากจะชวนเพื่อนมากินด้วย...เพื่อนเป็นคนนอกบ้านที่เราคิดถึงตลอดเวลา ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ก็คิดถึงเพื่อน มีอะไรก็อยากให้เป็นด้วย อยากให้มีความสุขด้วย อยากให้อ่านหนังสือดีๆ เล่นเดียวกันมีเหล้าดี ๆ ก็อยากให้เป็นคอยมากินด้วยกัน เพื่อนเป็นความจริงของชีวิตเท่า ๆ กับเงาของตัวเองในแสงแดด เวลาบ่าย (a day, 2547, น. 58)

2.3.9 ทศนะเรื่องชีวิตและความตาย

‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ เคยให้ทัศนะคติเรื่องชีวิตกับความตายไว้ในได้ทุนป่าคอนกรีต ว่า “เรายินดีในชีวิตและเราก็สมควรจะยินดีกับความตาย มิใช่หรือ ?” (‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2534, น. 63) และยังให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความตายในนิตยสาร อะเคยไ้ไว้อีกว่า

ความนี้ไม่รู้จัก นักปราชญ์ นักปรัชญา หรือคนที่เฝ้ามองโลกมานาน ๆ พยายามจะเปรียบเทียบความตายโดยที่ตัวเองยังไม่เคยตาย บางลัทธิถือว่าความตายคือการพักผ่อน บางลัทธิถือว่าความตายเป็นการลาจากชั่วคราวก่อนที่จะกลับมาเกิดใหม่แน่นอนบางตัวบอกว่าความตายเป็นความบรรลุนิติภาวะอันสมบูรณ์ complete maturity คนที่มีชีวิตอยู่จะรู้ได้อย่างไรว่าความตายเหมือนกับการพักผ่อน คงจะตอบคำถามนี้ไม่ได้ รู้แต่ว่ามันใกล้เข้ามาทุกที (a day, 2547, น. 57)